

Kameratorin käytettyjen tavaraerien arvostaminen kirjanpidossa

Antti Helminen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013
Liiketalous

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalous

Antti Helminen:

Kameratorin käytettyjen tavarakerien arvostaminen kirjanpidossa

Opinnäytetyö 36 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Joulukuu 2013

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli antaa Kameratori Oy:lle toimintaehdotus käytettyjen tavarakerien arvostamiseksi kirjanpidossa. Työn tavoitteena on perehtyä lainsäädännön asettamiin rajoitteisiin ja alan käytäntöihin käytettyjen tavaroiden arvostamisen osalta. Kameratori Oy on käytettyihin valokuvaustarvikkeisiin erikoistunut yritys, jolla on käytössään marginaaliverotusmenettely.

Käytetty tavara on jo käytössä ollut tavaraa. Jotkut yritykset, kuten antiikkikauppiat ja antikvariaatit jälleenmyyvät näitä tuotteita eteenpäin kuluttajille. Toimialalla näiden tuotteiden ostolaskuissa tuote-eriä käsitellään laajoina kokonaisuuksina. Koska tuotteet ovat käytettyjä, niiden markkinaperusteisen ostohinnan määrittäminen on myös hankalaa.

Suomen arvolisäverolaki antaa käytetyn tavaran kauppiaille mahdollisuuden käyttää marginaaliverotusmenettelyä. Menettelyssä yrityksen maksama arvolisävero lasketaan tuotteiden voittomarginaalista. Kirjanpitolaki ja kirjanpitoasetus ovat antaneet yrityksille ohjeet ja vaatimukset tilinpäätöksen laatimiseksi. Tämän menetelmän lisäksi Suomen laki ei anna tarkempaa ohjeistusta käytetyn tavaran osalta.

Alalla hallitsevien käytäntöjen selvittämiseksi opinnäytetyötä varten kerättiin laadullinen aineisto. Aineisto kerättiin haastattelemalla alalla toimivia yrittäjiä, kirjanpitäjiä ja tilintarkastajia.

Alalla toimivien yrittäjien keskuudessa ei tunnu olevan vakiintuneita käytäntöjä tuotteiden arvon määrittämiseksi. Jokainen yrittäjä toimii, kuten on itse parhaaksi havainnut luottaen omaan ammattitaitoonsa tuotteiden oikean arvon määrittämiseksi.

Haastattelujen perusteella Kameratorin tulisi jatkaa nykyistä varaston arvostusmenetelmäänsä. Nykyinen menetelmä on järjestelmällinen ja tehokas tapa arvostaa suuria eriä sekä jopa yksittäisiä tuotteita. Kyseinen menetelmä on myös linjassa haastateltujen yritysten toimintatapojen kanssa.

Asiasanat: marginaaliverotusmenettely, vaihto-omaisuus, tuloslaskelma, tase

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Business administration

Antti Helminen:
Kameratori's Valuation of Used Goods in Accounting

Bachelor's thesis 36 pages, appendices 4 pages
December 2013

The aim of this thesis was to give Kameratori Oy a proposal for how to value batches of used goods in their accounting process. The objective of this thesis was to explore the limitations set by law, and the custom and practice in the industry with regard to how to appraise the value of used goods. Kameratori Oy is a company that specialises in used photography equipment; where taxation is concerned, it uses the marginal tax procedure.

Used goods are goods that have been used before. Companies like antique stores and antiquarian bookshops resell these products to consumers. Purchases of batches of these products are handled in the industry as bulk consignments. Because the goods have been used before, setting a market-based purchasing price for these products is difficult.

Finnish value-added tax law allows companies that sell used goods to consumers to use the marginal tax procedure. This means that the tax will be calculated as a percentage of the profit margin. Accounting law and regulations give companies instructions and set requirements for how to present financial statements. Finnish accounting law does not give any other guidance on how to value used goods for accounting purposes.

To find out the custom and practice used in the industry, a qualitative survey was conducted by interviewing accountants, auditors, and entrepreneurs in the same line of business.

According to the interview material, there doesn't seem to be an established way to value used goods. Each company deals with valuation as it sees best, trusting their own professional ability to price products fairly.

Kameratori Oy currently has a systematic and efficient way to value big batches of used goods, or even a single product. Based on the interviews, their current method is in line with methods used elsewhere in the industry. The company should therefore continue to use their current method of valuating used goods in accounting.

Key words: marginal tax procedure, current assets, income statement, balance sheet

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
1.1	Toimeksiantaja.....	5
1.2	Työn tarkoitus, tavoite ja rajaus.....	6
2	KÄYTETTYYN TAVARAAN LIITTYVÄ KIRJANPITO.....	8
2.1	Vaihto-omaisuus	9
2.2	Arvonlisävero.....	11
2.3	Marginaaliverotusmenettely	12
3	TILINPÄÄTÖS	15
3.1	Tuloslaskelma	15
3.2	Tase	17
3.2.1	Vastaavaa	17
3.2.2	Vastattavaa	19
3.3	Liitetiedot.....	21
3.4	Rahoituslaskelma ja toimintakertomus	24
4	ALAN KÄYTÄNTÖJÄ	25
4.1	Käytetyn tavaran kauppiat	26
4.2	Kirjanpitäjät	27
4.3	Tilintarkastajat	28
4.4	Yhteenveto ja päätelmät.....	29
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMINTAEHDOTUS	30
	LÄHTEET.....	32
	LIITTEET	33
	Liite 1. Laskutusvaatimukset.....	33
	Liite 2. Kululajikohtainen tuloslaskelma.....	34
	Liite 3. Esimerkki taseen esittämisestä.....	35

1 JOHDANTO

Jälleenmyyntiä harjoittavalle yritykselle varastossa olevat tuotteet ovat sen elinehto. Ne muodostavat merkittävän osan yrityksen taseesta, erityisesti juuri perustetuille yrityksille. Toiminnan kasvaessa myös varaston koko kasvaa ja täten vaikuttaa kuvaan yrityksen varallisuudesta. Jotta yrityksen taloudellisesta tilanteesta saadaan oikea kuva, on yrityksen varastossa olevien tuotteiden oltava oikean arvoisia.

Varastossa olevien tuotteiden arvo voidaan määrittellä monella tavalla. Näistä yleisimmin käytettyjä tapoja ovat ostolaskujen loppusummaan perustuva arvostaminen, sekä markkinaperusteinen hinta. Näitä menetelmiä kuitenkin on hankala soveltaa, kun kyseessä on käytettyjä tavaroita. Näiden hintaa ei voida suoraan määrittellä markkinoilla vallitsevan ostohinnan perustella, sillä tuotteiden kunto vaikuttaa ostohintaan.

Oman haasteensa asettaa tuotteiden hankkiminen suurissa erissä, jolloin tuotteiden yksittäisen hinnan määrittely on hankalaa. Koska käytetyt pienet tuotteet hankitaan yleisesti yksityisiltä henkilöiltä, laskujen merkintävaatimukset ovat kevyemmät, joten tuotteita käsitellään kokonaisuutena. Mikäli tuotteet eriteltäisiin laskuun, se olisi silti myyjän näkökulma, sillä yksityishenkilöä pääasiassa kiinnostaa tuotteiden lopullinen hinta kokonaisuutena, eikä yksittäisten tuotteiden arvo.

1.1 Toimeksiantaja

Kameratori Oy on vuonna 2010 perustettu osakeyhtiö, joka myy ja ostaa käytettyjä valokuvaustarvikkeita. Tarvikkeisiin kuuluu muun muassa kamerat, filtterit ja adapterit. Yrityksen myynti tapahtuu kotimaassa pääasiassa yrityksen oman verkkokaupan kautta ja ulkomaille eBay-verkkohuutokaupan kautta. Tavaroiden jälleenmyynnin lisäksi Kameratori Oy tarjoaa tuotteiden myyntivälitystä, tilauspalvelua eBay-verkkohuutokaupasta sekä tuotteiden hinta-arviointeja. (Kameratori 2013.)

Kameratori on kasvanut nopeasti. Yrityksen liikevaihto kasvoi noin 70 % vuodesta 2011 vuoteen 2012 mennessä. Lisäksi yrityksen varasto on kasvanut ja se lähes kaksinkertaistui vuoden 2012 tilikaudella. Lisäksi varaston muutoksella on merkittävä tulos-

vaikutus, sillä varaston muutokset olivat noin 6 % liikevaihdosta. Lisäksi vaihtomaisuus muodostaa noin kaksi kolmasosaa yrityksen taseen loppusummasta. (Tilinpäätös Kameratori Oy 2012.)

Kameratori Oy:llä on käytössään marginaaliverotus menettely. Tuotteet ovat pääasiassa käytettyjä ja niitä hankitaan enimmäkseen yksityishenkilöiltä. Tuotteet hankitaan pääasiassa erissä, jotka sisältävät yleensä noin 10-20 tuotetta. Tuotteita saatetaan myös hankkia kuolin-, konkurssipesistä sekä suurista kokoelmista, joissa tuotteita saattaa olla satoja. (Lehmus 2013.)

Kameratori Oy:llä ei ole erillistä varastonhallintaohjelmia tai varastokirjanpitoa. Tähän syynä on se, että tuotteet ovat käytettyjä, ja täten lähes jokainen tuote on uniikki. Samanlaisetkin tuotteet saattavat heitellä arvoltaan merkittävästi tuotteen kunnan seurauksena. Inventaarion pohjana Kameratori käyttää yrityksen verkkokaupassa olevia tuotteita. Yrityksen ostamat tuotteet kirjataan heti verkkokauppaan myytäväksi, joten yrityksen kaikki varastossa olevat tuotteet ovat listattuna verkkokaupassa. Täten yritys voi käyttää verkkokaupansa valikoimaa inventaariolistana. Kameratori käyttää varaston arvon määrittämiseksi prosenttiperusteista poisto menettelyä. Tuotteiden myyntihinnasta poistetaan määritelty prosenttiosuus ja jäljelle jäävää osuutta käytetään tuotteen hankintahintana. Poistettavat prosenttiosuudet vaihtelevat tuoteryhmien välillä. (Lehmus 2013.)

Tuotteille on vaikeaa määrittää tarkkaa hankintahintaa kirjanpitoa varten. Koska tuotteet ovat käytettyjä, niillä ei voida käyttää suoraan markkinoilla olevaa ostohintaa. Tuotteiden kunnosta johtuen tuotteen todellinen arvo saattaa olla jopa alle puolet sen arvosta uutena tuotteena. Tuotteet saattavat olla myös niin vanhoja, että niiden nykyaikaisen markkinahinnan selvittäminen voi olla hyvin hankalaa. Tuotteiden kunnan ja sen perusteella määräytyvän ostohinnan arvioivat Kameratori Oy:n oma henkilöstö. (Lehmus 2013.)

1.2 Työn tarkoitus, tavoite ja rajaus

Kameratori Oy hankkii tuotteitaan suurissa erissä, jotka saattavat olla määrältään satoja tuotteita. Tuotteita hankintaan pääasiassa yksityishenkilöiltä ja alan tapaan ei kuulu eri-

tellä hankittavia tuotteita, vaan ne käsitellään kokonaisuutena (Lehmus 2013). Koska tuotteet ovat käytettyjä, tuotteiden ostohinnaksi ei voida määrittellä suoraan markkinoilla olevaa ostohintaa.

Yrityksen tilinpäätöksessä tuotteiden ostohinta tulee määrittellä yrityksen varaston arvoa varten. Varaston arvo vaikuttaa yrityksen taseeseen, sekä varaston muutoksen kautta yrityksen tuloslaskelmaan. Koska yrityksellä on marginaaliverotusmenettely käytössään, yrityksen tulee myös pystyä erottelemaan yksittäisten tuotteiden ostoarvo, jotta se voidaan poistaa tarvittaessa marginaaliverotusmenettelystä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on antaa toimintaehdotus, jotta Kameratorin tilinpäätöksessä varasto voidaan arvostaa oikein. Työn tavoitteena on perehtyä lainsäädännön asettamiin rajoitteisiin ja vaatimuksiin, sekä alan käytäntöihin. Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään Suomessa toimivaa osakeyhtiötä joka käyttää marginaaliverotusmenettelyä sekä myy käytettyjä tavaroita.

2 KÄYTETTYYN TAVARAAN LIITTYVÄ KIRJANPITO

Kirjanpito on lakisääteinen velvoite yrityksille. Kirjanpitolain (1997) 1:1 § mukaisesti "Jokainen joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpito-velvollinen.". Kirjanpidon avulla seurataan yrityksen liiketoimintaa. Yrityksen tulee kirjata kaikki toimintansa jossa liikkuu rahaa kirjanpitoon. Tämä tehdään, jotta voidaan selvittää yrityksen tulos, rahatilanne, velat, saamiset ja omaisuus kuten varasto (Tölli 2006, 22).

Kirjanpidon avulla yrityksen sidosryhmät saavat tietoa sen taloudellisesta tilanteesta. Sidosryhmiä ovat muun muassa rahoittajat, sijoittajat sekä veroviranomaiset. Kirjanpidon tietoja käyttää myös yritys itse oman taloudellisen tilanteensa seuraamiseksi.

Kirjanpitolaista voidaan johtaa käsite pieni kirjanpitovelvollinen. Pienen kirjanpitovelvollisen kriteereitä on: tase on enintään 3 650 000 € liikevaihto enintään 7 300 000 € ja keskimääräinen henkilökunta on 50 henkilöä. Mikäli näistä ehdoista enintään yksi toteutuu, yritys on pieni kirjanpitovelvollinen. Pienillä kirjanpitovelvollisilla on kevennyksiä tilinpäätöksen laadinnassa. (Kirjanpidon ABC 2011)

Kirjanpidon todisteina toimivat tositteet. Tositteista käy ilmi kirjanpitotapahtuman luonne, osapuolet, siihen liittyvät tavarat, rahasumma sekä tapahtuman päiväys. Esimerkkeinä tositteista mainittakoon ostolasku, palkkalaskelma ja myyntilasku. (Kirjanpidon ABC 2011.)

Arvolisäverolaki (1993) 209 b§ on määritellyt mitä tietoja laskuun tulee merkitä (ks. Liite 1). Näitä käytäntöjä noudatetaan pääsääntöisesti. Kuitenkin mikäli laskun loppusumma on alle 1000 euroa tai tavaroiden myynti kohdistuu yksityishenkilöille, voidaan käyttää kevennettyjä laskutusmerkintöjä arvolisäverolain (1993) 209 c§ mukaisesti (ks. Liite 1).

2.1 Vaihto-omaisuus

Jotkin yritykset jälleenmyyvät tuotteitaan kuluttajille. Myydäkseen tavaroita, yritysten tulee hankkia tai valmistaa itse nämä tuotteet. Myytäväksi hankittavaa omaisuutta kutsutaan kirjanpidossa vaihto-omaisuudeksi. Tämä sisältää tuotteet, jotka sellaisenaan myydään eteenpäin, sekä tavarat joista valmistetaan tai jalostetaan asiakkaalle menevä tuote (Kirjanpitolaki 1997 4:4§).

Monessa yrityksessä, jotka jälleenmyyvät tavaroita, näiden tuotteiden hankintamenot muodostavat merkittävän osan tuloslaskelman kuluista. Lisäksi näissä yrityksissä usein vaihto-omaisuus on merkittävä erä taseessa. Tästä johtuen vaihto-omaisuuden hankintahinnan oikea arvostaminen on tärkeää kirjanpidossa.

Kirjanpitolain mukaan tavaroiden hankintamenot tulee kohdistaa sille kaudelle, jolla niistä syntyy tuottoa (Kirjanpitolaki 1997 5:1§). On tavallista että yritys hankkii tavaroita enemmän, kuin se käyttää tilikauden tuloksen saavuttamiseen. Tätä jäljelle jäävää vaihto-omaisuutta kutsutaan varastoksi. Tavarat jäävät yritykset varallisuudeksi ja niistä odotetaan saatavan tuottoa tulevilla tilikausilla.

Yrityksen varaston arvo määritellään inventaarion avulla. Inventaariossa lasketaan varastossa olevien tavaroiden määrä ja se kerrotaan tavaroiden hankintahinnalla. Hankintahintaa laskettaessa, jollei kirjanpitovelvollinen muuta osoita, tavaroiden arvo määritellään siten, että ensin hankitut tuotteet myydään ensin (Kirjanpitolaki 1997/1336 4:5:4§). Kun jokaisen tuotteen hankintahinta on saatu selville, ne lasketaan yhteen ja lopullinen summa lisätään taseen vastaavaa puolelle.

Tavaroiden hankintahintaa määriteltäessä kirjanpitovelvollisella on monia vaihtoehtoja arvon määrittämiseksi. Yleisin näistä on FIFO (first in, first out) menetelmä. Tässä menetelmässä varastoon ensin saapuneet tuotteet myydään ensin pois. Toinen vaihtoehto on LIFO (last in, first out) menetelmä, jossa varastoon viimeisenä myydyt tuotteet myydään ensimmäisenä pois. Lisäksi kirjanpitovelvollinen voi käyttää erilaisia keskihintaan perustuvia menetelmiä, tuotteiden ostohinnan määrittämiseksi. (Salmi 2012,69.) Jatkuvuuden periaatteen mukaisesti yrityksen tulee soveltaa valittua hankintahinnan määrittely menetelmää toistuvasti. Näitä menetelmiä on kuitenkin vaikeaa soveltaa käytetyn tavaran kaupan. Käytettyjen tavaroiden osalta tuotteet ovat uniikkeja tavaroiden kun-

non seurauksena. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pienilläkin käytetyn tavaran kauppiaille on varastossaan satoja varasto artikkeleilta.

Varaston arvoa määritettäessä käytetään alimman arvon periaatetta. Tilikauden päättyessä valitaan hyödykekohtaisesti alin arvo seuraavista vaihtoehdoista: hankintameno, tilinpäätöspäivän hankintahinta tai myyntihinta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 174-175). Hankintahintaan lasketaan tavaran hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet menot (Kirjanpitolaki 1997 4:5:1§). Hankintahintaan saadaan myös tietyin edellytyksin aktivoida osa tavaran aiheuttamista kiinteistä menoista (Kirjanpitolaki 1997 4:5:1§).

Varaston arvo tyypillisesti vaihtelee tilikaudesta toiseen ja tätä arvon vaihtelua kutsutaan kirjanpidossa varaston muutokseksi. Varaston muutos kirjataan yrityksen tuloslaskelmaan. Mikäli yrityksen varasto on pienentynyt edellisestä tilikaudesta, erotus lisätään tilikauden ostoihin pienentämään tulosta. Mikäli varasto on kasvanut edellisestä tilikaudesta, erotus vähennetään tilikauden ostoista. (Tölli 2006, 71.) Kuitenkin, mikäli yritys hankkii tavaroita jatkuvasti ja niiden arvon muutokset ovat vähäisiä, voidaan ne merkitä taseeseen samanarvoisena tilikaudesta toiseen (Kirjanpitolaki 5:6:3§).

Varasto tilikauden alussa	1000
Varasto tilikauden lopussa	1500
Varaston muutos	<hr/> 500
Koska varasto on tilikauden lopussa suurempi, varaston muutos vähennetään tilikauden ostoista	

Kuvio 1: Varaston muutoksen laskeminen

Kuviossa 1 varasto on kasvanut tilikauden aikana. Tämä tarkoittaa että yritys ei ole käyttänyt kaikkia tällä kaudella ostettuja hyödykkeitä kyseisen tilikauden tuloksen muodostamiseksi. Tämän seurauksena kyseinen summa tulee erottaa tilikauden ostoista pienentäen ostoja. Tämä parantaa yrityksen tilikauden tulosta, sillä yrityksen tuloksesta vähennetään pienempi määrä ostoja. Mikäli yrityksen varasto olisi pienentynyt, niin kasvattaisi tämä summa yrityksen tilikauden ostoja ja täten vähentäisi tilikauden tulosta.

2.2 Arvonlisävero

Arvonlisäverolain (1993) mukaan Suomessa liiketoimintaansa harjoittavan yrityksen tulee suorittaa myydyistä tavaroista ja palveluista arvonlisäveroa. Arvonlisäveroa suoritavat kaikki yritykset, paitsi ne joiden toiminta on vähäistä tai vapautettu muuten arvonlisäverosta. Vähäiseksi toiminnaksi arvonlisäverolaki (1993) määrittää liiketoiminnan, jonka liikevaihto tilikaudella on enintään 8500 euroa.

Arvonlisäveroa maksetaan yrityksen myymistä tuotteista ja palveluista. Yritysten tulee myös suorittaa arvonlisävero tuotteista, joita se on valmistanut omaan käyttöönsä. Ulkomaille myydyistä tavaroista yrityksen ei kuitenkaan tarvitse suorittaa arvonlisäveroa. Arvonlisävero suoritetaan valtiolle. Yritys saa kuitenkin hyvitystä ostamiensa tuotteiden arvonlisäverosta. Arvonlisävero tilitetään pääasiassa kuukausittain. (Tomperi 2010, 56-58).

Suoritettava arvonlisävero saadaan kertomalla tuotteen veroton hinta tuotteen verokannalla (Tomperi 2010, 57). Pääasiallinen verokanta on 24 %, mutta joillain tuotteilla verokanta voi olla myös 14 % tai 10 %. Tuotteen lopullinen hinta on sen veroton hinta, johon on lisätty siitä suoritettava arvonlisävero.

Tuotteen veroton hinta	1000
Verokanta	24 %
Arvonlisävero	240
Tuotteen lopullinen hinta	1240

Kuvio 2: Arvonlisäveron laskeminen

Arvonlisäverolaki antaa joillekin yrityksille mahdollisuuden suorittaa arvonlisäveronsa marginaaliveromenettelyn kautta. Marginaaliveromenettely on käytetyn tavaran ja taidesineiden myyntiin tarkoitettu menettely, joka eliminoi tavarassa piilevän arvonlisäveron.

2.3 Marginaaliverotusmenettely

Käytettyjen tavaroiden kaupassa on tyypillistä, että tuotteet hankitaan yksityishenkilöiltä. Kun tuotteet myydään eteenpäin ne sisältävät piilevänä sen arvolisäveron, joka sisältyy tuotteen ostohintaan. Tämän piilevän veron eliminoimiseksi yritys voi tietyillä edellytyksillä soveltaa marginaaliverotusmenettelyä. (Käytettyjen tavaroiden sekä taide-, keräily- ja antiikkiesineiden marginaaliverotusmenettely. 2010.)

Menettelyä voidaan soveltaa käytettyihin tavaroihin, jotka ovat olleet käytössä ja edelleen myydään sellaisenaan, korjattuna tai osiin purettuna. Vain irtaimistoa pidetään käytettynä tavarana ja esimerkiksi rakennukset ja maa-alueet ovat tämän menettelyn ulkopuolella. Menettelyä voidaan soveltaa verolliseen jälleenmyyntiin, joka tapahtuu Suomessa tai muissa EU-maissa. Mikäli myynti tapahtuu verottomana, esimerkiksi etämyyntinä, yhteisön ulkopuolelle menettelyä ei voida soveltaa. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.)

Marginaaliveromenettelyä voi soveltaa jälleenmyyjä, joka on verovelvollinen ja ostaa käytettyä tavaraa säännöllisesti tai satunnaisesti jälleenmyytäväksi. Marginaaliverotusmenettelyn piiriin kuuluvat tuotteet ovat tavarat, jotka on ostettu yksityishenkilöltä tai oikeushenkilöltä, joka ei ole elinkeinonharjoittaja. Menettelyä ei voida soveltaa uusien tavaroiden hankintaan ja jälleenmyyntiin, tai sellaisen tavarankäytön hankintaan, joka tapahtuu osittain verollisena ja osittain verottomana. Menettelyä voidaan kuitenkin soveltaa ostoihin, jotka tapahtuvat elinkeinonharjoittajalta, joka on vapautettu verosta arvolisäverolain (1993) 61§ tai arvolisäverolain (1993) 223§ perusteella. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.)

Marginaalivero määräytyy tuotteen voittomarginaalista. Voittomarginaali lasketaan vähentämällä tuotteen myyntihinnasta sen veroton ostohinta. Myyntihinta on myyjän ja ostajan keskenään sopima verollinen hinta, joka sisältää kaikki ostajalle kohdistuvat maksut, kuten pakkaus ja kuljetus. Ostohinta on tavarankäytön toimittajalle maksettu hinta, eikä siihen saa lisätä muita kustannuksia, kuten korjauksesta aiheutuvia kustannuksia. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.)

Verovelvollinen voi valita käyttävänsä joko tavarakohtaista menettelyä tai yksinkertaistettua menettelyä. Tavarakohtaisessa menettelyssä voittomarginaali lasketaan jokaisen

tuotteen kohdalla erikseen. Yksinkertaistetussa menettelyssä veronperuste on koko kalenterikuukauden voittomarginaali. Tämä saadaan lisäämällä kaikki marginaaliverotuksen alaiset myyntituotot yhteen ja vähentämällä näistä kaikki marginaaliverotusmenettelyn alaiset ostot. (Tomperi 2009, 244.)

Tuotteen myyntihinta	1240
Tuotteen ostohinta	<u>500</u>
Tuotteen voittomarginaali	740
 Maksettava alv	
740* 24/124	143,23

Kuvio 3: Tuotekohtaisen marginaaliveron laskeminen

Myyntien voittomarginaali voi olla negatiivinen. Tavarakohtaisessa menettelyssä negatiivisesta voittomarginaalista ei synny suoritettavaa veroa. Negatiivista voittomarginaalia ei kuitenkaan saa siirtää toisten tuotteiden positiiviseen voittomarginaaliin. Mikäli voittomarginaali on negatiivinen yksinkertaistetussa menettelyssä, voidaan negatiivinen voittomarginaali siirtää seuraavalle verokaudelle. Tämä negatiivinen voittomarginaali voidaan lisätä seuraavan verokauden ostoihin pienentämään voittomarginaalia. Tilikauden päättyessä jäljellä oleva negatiivinen voittomarginaali siirtyy seuraavalle tilikaudelle. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.)

Marginaaliveromenettelyn alaisten kauppojen laskuissa tulee olla asianmukaiset merkinnät. Ostoissa tulee selkeästi merkitä, että kyseessä on veroton hankinta. Mikäli kyseistä merkintää ei löydy selkeästi ostolaskusta, marginaaliverotusmenettelyä ei voida soveltaa kauppaan. Myyntilaskuissa on selkeästi merkittävä, että kyseisessä kaupassa sovelletaan marginaalivero menettelyä. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.) Laskua muotoiltaessa on myös hyvä havaita aikaisemmin mainitut kevennetyt laskutusvaatimukset yksityishenkilöille myydessä.

Verovelvollisen on järjestettävä kirjanpito ns. tavalla, että marginaaliveromenettelyn alaiset myynnit, ostot ja varastokirjanpito pidetään erillään niistä kirjauksista, jotka eivät ole tämän menettelyn alaisia. Kirjanpito on laadittava siten, että veron laskemiseen tarvittavat tiedot ovat saatavilla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että marginaaliveromenettelyn alaiset kaupat kirjataan omille erillisille tileilleen muista kaupoista. (Käytet-

tyjen tavaroiden sekä... 2010.) Tämä menettely tulee huomioitavaksi vain silloin, kun yritys myy muitakin tuotteitaan käytettyjen tavaroiden ohella, kuten esimerkiksi uusia varaosia käytettyihin laitteisiin.

Valittu marginaaliverotusmenettelytapa vaikuttaa myyntien ja ostojen ajalliseen kohdistamiseen. Tavarakohtaisessa menettelyssä tuotteen myynnit ja ostot kirjataan vasta tuotteen myyntikuukauden kirjanpitoon. Yksinkertaistetussa menettelyssä voittomarginaali on kohdekauden myydyistä menettelyn alaisten myyntien yhteismäärä, josta vähennetään kaikkien kauden aikana hankittujen tavaroiden yhteenlasketut menot. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.) Tämä tarkoittaa sitä, että yksinkertaistetussa menettelyssä tuotteiden ostot kirjataan heti niiden hankintakuukautena ja myynti kirjataan vasta sinä kuukautena, kun tavara luovutetaan eteenpäin.

Mikäli käytettyjä tavaroita myydään tai hankitaan EU:n sisältä, voi verovelvollinen valita käyttäkö hän yhteisöankinta- vai marginaaliveromenettelyä. Ostolaskuissa tulee olla asianmukaiset merkinnät, jotta asianmukaista hankintamenetelmää voidaan soveltaa. Mikäli tavara on hankittu marginaaliveromenettelyllä mutta se halutaan myydä yhteisömyyntinä, tulee tuotteen ostohinta purkaa marginaaliveromenettelystä ja lisätä hankintahinta kauden voittomarginaaliin. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.)

Mikäli käytetty tavara hankitaan EU: ulkopuolelta, verovelvollisella on kaksi menettelytapaa. Mikäli verovelvollinen hankkii tavarana ja vähentää tullauspäätöksen mukaisen arvolisäveron tuontikuukautena, marginaaliveromenettelyä ei voida soveltaa ja myynti kotimaassa käsitellään normaalina myyntinä. Verovelvollinen voi olla myös vähentämättä tullauspäätöksen mukaisen arvolisäveron. Tässä tapauksessa tullauspäätöksen mukainen arvonlisävero lisätään tavarana hankintahintaan ja käsitellään marginaaliverotuksen ostona, jota käytetään voittomarginaalin laskemiseksi. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.)

Verovelvollisen myydessä käytettyä tavaraa EU:n ulkopuolelle myynti käsitellään verottomana, mikäli laskuun sisältyy asianmukaiset merkinnät. Mikäli tavara on hankittavana merkitty vähennyskelvottomaksi ostoksi, korjauskirjauksia ei tarvitse tehdä. Jos tavara on hankittu marginaaliveromenettelyn mukaisesti, tavarana hankintahinta tulee lisätä myyntikuukauden voittomarginaaliin. (Käytettyjen tavaroiden sekä... 2010.)

3 TILINPÄÄTÖS

Yritys tekee kirjanpitoa juoksevasti koko toimintansa ajan. Ajallisesti kirjanpito kuitenkin jakautuu tilikausiin. Tilikausi on pääsääntöisesti 12 kuukauden pituinen ajanjakso, poikkeustapauksissa kuitenkin tilikausi voi olla jopa 18 kuukautta (Kirjanpitolaki 1997 1:4§). Tilikauden päätteeksi yrityksen on laadittava tilinpäätös.

Tilinpäätös pitää sisällään taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Tase kertoo yhtiön taloudellisesta tilanteesta tilinpäätöspäivänä. Tuloslaskelma pitää sisällään kaikki tilikaudelle kohdistuneet tulot sekä menot. Rahoituslaskelma kuvaa yhtiön varojen hankintaa ja niiden käyttöä tilikauden aikana. Liitetiedot tarkentavat taseen, tulos- ja rahoituslaskelmassa olevia tietoja. Tilinpäätökseen on myös liitettävä toimintakertomus. (Salmi 2012, 26.)

Tilinpäätös laaditaan, jotta yritys voi antaa kuvan taloudellisesta tilanteestaan sidosryhmilleen. Näitä sidosryhmiä ovat muun muassa omistajat, rahoittajat ja viranomaiset kuten verottaja. Verottajaa varten yritys laatii tilinpäätöksen pohjalta veroilmoituksen, jonka avulla verottaja vahvistaa yrityksen maksamat verot.

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma kuvaa yrityksen tuloksen muodostumista tilikaudella. Tuloslaskelmaan kirjataan kaudelle kuuluvat tulot ja menot. Tulot kuvaavat yrityksen saamaa tuottoa, kun taas menot kuvaavat resursseja, joita on käytetty näiden tuottojen hankkimiseen. (Salmi 2012, 30.) Koska tilinpäätös laaditaan suoriteperusteisesti, tilikaudelle voidaan kirjata vain sillä kaudelle syntyneet tulot. Poikkeuksena suoriteperusteiseen kirjaukseen, on suurien projektien osatuloutus, jossa projektin sen vuoden aikana toteutettu osa voidaan kirjata tuloksi (Koivumäki & Lindfors 2011, 38).

Kirjanpitoasetuksessa (1997) 1§ ja 2§ säädetään tuloslaskelman rakenteesta. Vaihtoehtoina on kululajikohtainen ja toimintokohtainen tuloslaskelma. Näistä liiketoimintaa harjoittava osakeyhtiö voi valita kumpaa käyttää, joskin kululajikohtainen tuloslaskelma

on yleisemmin käytössä (Koivumäki & Lindfors 2011, 33). Seuraavaksi käsitellään kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa yleisimmin esiintyvät rivit. (ks. Liite 2)

Liikevaihto kuvaa yrityksen varsinaisesta toiminnasta saamia myyntituottoja. Tämä tarkoittaa yrityksen toimialaan kuuluvien tuotteiden myyntiä. Tuloslaskelmassa myyntituotot käsitellään arvolisäverottomina. Näihin tuottoihin lisätään osatuloutuksena yrityksen sillä kaudella aikaansaamien pitkäaikaisten projektien osuus, mikäli yritys tulouttaa ne osissa. Tuottoihin luetaan myös yrityksen tuotteiden valmistaminen omaan käyttöön. Myös yrityksen muut tuotot, kuten toimitilojen edelleen vuokraaminen lisätään yrityksen tulokseen. (Lindfors 2008, 37-39.)

Näistä tuotoista vähennetään tilikauden kulut. Kuluihin kuuluvat tuotteiden tuottamiseksi hankitut materiaalit ja palvelut, henkilöstömenot sivukuluineen ja liiketoiminnan muut menot. Liiketoiminnan muihin menoihin voidaan sisällyttää muun muassa toimitilavuokrat ja sähkömenot. (Koivumäki & Lindfors 2011, 43-46.) Tuotteiden hankintakuuluisuissa huomioidaan myös varaston muutokset.

Liiketoiminnan tuotoista vähennetään myös poistot ja arvonalenemiset (Lindfors 2008, 43). Poistoilla kirjanpidossa tarkoitetaan pitkäaikaisten tuotantotekijöiden arvon vähentämistä. Arvon vähentyminen tapahtuu tavarakohtaisesti laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. (Salmi 2012, 44.)

Tuloslaskelmassa käsitellään yrityksen tilikauteen kuuluvat rahoitustuotot, -menot sekä satunnaiset erät. Rahoitustuottoja ovat korot, joita saadaan yrityksen antamien lainojen koroista, rahoitusomaisuuden myyntivoitoista ja voitto-osuudet yhtymistä. Rahoitusmenoja ovat lainoihin liittyvät korot, käsittelymaksut sekä rahoitukseen liittyvät valuuttakurssitappiot. Satunnaisia eriä ovat kertaluonteiset ja olennaiset summat. Satunnaisina tuottoina voidaan pitää esimerkiksi toimitilan myynnistä syntynyttä myyntivoittoa. Satunnaisena menona taas voidaan pitää esimerkiksi huomattavaa vahingonkorvausta. (Lindfors 2008, 44-45.)

Näiden lisäksi tuloksesta vähennetään tilinpäätössiirrot. Nämä ovat verottajan sallimia tuloksenhallintakeinoja. Poistoeron muutos muodostuu, jos yrityksen suunnitelmanmukaiset poistot poikkeavat kirjanpidossa tehdyistä poistosta. Kirjanpidon maksimipoistoja säätelee laki elinkeinotulon verottamisesta (EVL). Mikäli suunnitelman mukainen pois-

to on verotuksessa säädelyjä enimmäispoistoja pienempi, voidaan erotus kirjata poistoerona vähentämään tulosta. Jos taas suunnitelmanmukainen poisto on verottajan sallimaa enimmäispoistoa suurempi, tulee erotus purkaa poistoerona parantamaan tulosta. (Salmi 2012, 59.)

Kun yrityksen tuloksesta on vähennetty edellä mainitut erät, saadaan yrityksen verotettava tulos. Kuitenkin tähän erään on vielä huomioitava verovapaat tulot ja vähennyskelvottomat kulut, kuten rikesakot ja puolet edustusmenoista. Kun lopullinen verotettava tulos on saatu, voidaan laskea yhtiömuodon mahdolliset vaatimat verot, kuten yhteisövero osakeyhtiöillä. Kun tämä vero on vähennetty, niin saadaan yrityksen tilikauden lopullinen tulos.

3.2 Tase

Osana tilinpäätöstä laaditaan yrityksen taloudellista asemaa kuvaa laskelma eli tase (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 34). Tase jakautuu vastaavaa- ja vastattavaa-puoliin. Vastaavaa-puoli kuvastaa yrityksen omaisuuseriä, jotka jakaantuvat pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Vastattava-puoli taas kuvastaa millä yritys on rahoittanut nämä omaisuuserät. (Ihantola, Leppänen, Kuhanen & Sivonen 2008, 46-47.) Taseen rakenteesta on määritelty tarkemmin kirjanpitoasetuksessa (1997) 1:6§. (ks. Liite 3) Mikäli yhtiö on pieni kirjanpitovelvollinen, se voi myös halutessaan käyttää kirjanpitoasetuksen (1997) 1:7§ mukaista lyhennettyä tasetta.

3.2.1 Vastaavaa

Vastaavaa-puoli taseesta jakautuu pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyviin vastaaviin kuuluvat aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset. Vaihtuviin vastaaviin kuuluu vaihto-omaisuus sekä saamiset, jotka edelleen jakautuvat pitkä- ja lyhytaikaisiin saamisiin. Lisäksi vaihtuviin vastaaviin kuuluvat rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. (Salmi 2012, 64.) Pysyviä vastaavia ovat erät, joiden tarkoituksena on tuottaa yritykselle tuloa useampana tilikautena. Muut erät ovat vaihtuvia vastaavia. (Ihantola ym. 2008, 179.)

Aineettomia hyödykkeitä ovat kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo, muut pitkävaikutteiset menot ja ennakkomaksut (Leppiniemi & Walden 2010, 106). Kehittämismenot voidaan kirjanpitolain mukaisesti aktivoida erityistä varovaisuutta käyttäen. Aineettomia oikeuksia ovat muun muassa toimiluvat, patentit, lisenssit ja tavaramerkkien oikeudet aktivoituna. Liikearvo kuvastaa yrityskaupoista syntynyttä osuutta, jota ei voida sijoittaa muualle taseeseen. Liikearvo voi syntyä esimerkiksi brändistä, asiakaskunnasta tai työntekijöiden osaamisesta. Muut pitkävaikutteiset menot voidaan aktivoida taseeseen, vain jos voidaan odottaa, että näistä syntyy enemmän tuloa kuin menoa seuraavilla tilikausilla. Pitkävaikutteisena menona voidaan pitää esimerkiksi vuokrahuoneiston perusparannuksia, mikäli niistä voidaan osoittaa syntyvän tulontuottamiskyvyn parantumista. Nämä erät on poistettava suunnitelman mukaisesti vaikutusaikana, kuitenkin enintään viidessä vuodessa, paitsi erityisissä tapauksissa poistoaika voi olla kuitenkin jopa 20 vuotta. Taseeseen on myös kirjattava aineettomien oikeuksien ennakkomaksut. (Koivumäki & Lindfors 2011, 57-59.)

Aineellisiin hyödykkeisiin voidaan kirjata maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto, muut aineelliset hyödykkeet sekä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat (Tölli 2006, 158). Maa- ja vesialueisiin kuuluvat yrityksen omistamien tonttien ja vesialueiden hankintamenot ja niihin tehdyt mahdolliset arvonorotukset. Rakennuksiin ja rakennelmiin lukeutuvat muun muassa yrityksen omistamat teollisuus-, hallinto- ja vapaa-ajan rakennukset. Koneet ja kalusto -kohdassa esitetään yrityksen omistamat laitteet, jotka tuottavat yritykselle tuloa useampana tilikautena. Muihin aineellisiin hyödykkeisiin luetaan erät, jotka eivät kuulu mihinkään edellä mainituista eristä. Aineellisista hyödykkeistä on myös kirjattavat mahdolliset ennakkomaksut, sekä itselle valmistettavat keskeneräiset hyödykkeet. (Ihantola ym. 2008, 180.)

Sijoitukset kohdassa esitetään osuudet saman konsernin yrityksissä ja osuudet omistusyhteisyrityksissä. Taseesta tulee myös ilmetä saamiset edellä mainituilta yrityksiltä. Lisäksi taseessa tulee esittää muut osakkeet ja osuudet sekä muut saamiset. (Leppiniemi & Walden 2010, 107.) Pysyvien vastaavien sijoituksiin kirjataan vain osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu pitkäaikaiseen yli vuoden omistukseen (Koivumäki & Lindfors 2011, 65). Muihin saamisiin tulee kirjata pitkäaikaiset sijoitusmielessä annetut lainat konsernin ja omistusyhtiön ulkopuolisille tahoille (Koivumäki & Lindfors 2011, 67).

Vaihto-omaisuuteen kuuluvat aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet, muu vaihto-omaisuus ja ennakkomaksut (Leppiniemi, Leppiniemi 2009, 35). Vaihto-omaisuutta ovat ne tuotteet, materiaalit tai raaka-aineet jotka jalostetaan tai myydään sellaisenaan eteenpäin. Myös keskeneräiset tuotteet tulee arvostaa ja eritellä taseessa. (Lindfors 2008, 51.)

Saamisiin kuuluvat myyntisaamiset, saamiset saman konsernin yrityksiltä, saamiset omistusyhteisyhteisyyksiltä, lainasaamiset, laskennalliset verosaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset (Leppiniemi & Walden 2010, 107). Saamiset jakautuvat edelleen pitkä ja lyhytaikaisiin saamisiin. Pitkäaikaisia saamisia ovat saamiset, jotka erääntyvät yli vuoden kuluttua ja muut saamiset ovat lyhytaikaisia. Myyntisaamiset kuvaavat yrityksen saamisia myydyistä tavaroista. Lainasaamiset kuvaavat yrityksen antamia lainoja, joita ei ole annettu sijoitusmielessä. Laskennalliset verosaamiset voidaan esittää taseessa, mikäli niiden osalta noudatetaan erityistä varovaisuutta. Muihin saamisiin voidaan kirjata esimerkiksi arvolisäverosaamiset ja työntekijälle ennakkoon maksetut matkarahat. Siirtosaamisiin kirjataan tälle kaudelle kuuluvia tuloja, jotka erääntyvät maksettavaksi seuraavalla tilikaudella. (Koivumäki & Lindfors 2011, 69-70.) Tyypillinen esimerkki siirtosaamisesta on vuokratulo, joka kohdistuu välille joulukuun -helmikuun ja jonka laskutus kohdistuu vuokrakauden loppuun.

Rahoitusarvopaperit sisältävät osuudet saman konsernin yrityksissä, muut osakkeet ja osuudet sekä muut arvopaperit (Salmi 2012,64). Nämä erät ovat lyhytaikaisia sijoituksia, jotka ovat helposti muutettavissa rahaksi. Vastaavan puolen viimeisenä eränä ovat rahat ja pankkisaamiset, joka kuvaa yhtiön käteisvaroja sekä pankkitilillä olevia varoja. (Lindfors 2008, 53.)

3.2.2 Vastattavaa

Taseen vastattavaan puoleen sisältyy oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymät, pakolliset varaukset sekä vieras pääoma (Tölli 2006, 159). Vastattavaan puolen ensimmäinen erä on oma pääoma, joka koostuu omistajien sijoittamista varoista, arvonkorotuksista sekä yhtiön jätetyistä voittovaroista. Osakepääoma kuvaa yhtiön rekisteröityä pääomaa osakeyhtiössä. Ylikurssirahasto perustuu vanhaan osakeyhtiölakiin ja sitä ei voida nykyään kasvattaa. Arvonkorotusrahosta on pysyviin vastaaviin kuuluvien maa-

alueiden ja arvopaperin arvonorotukset, mikäli ero on olennainen. Mikäli rahoitusvälineiden arvomuutoksia ei kirjata tulosvaikutteisesti, ne voidaan kirjata taseeseen käyvän arvon rahastoon. Yritykseen sijoitetut varat, joita ei merkitä osakepääomaan kirjataan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Omaan pääomaan kirjataan lisäksi yrityksen tilikauden tulos sekä edellisten tilikausien jäljellä olevat voitot tai tappiot. (Lindfors 2008, 53-54.)

Tilinpäätössiirtojen kertymät sisältävät poistoeron ja vapaaehtoiset varaukset. Poistoeroa kertyy, mikäli yritys poistaa suunnitelman mukaisesti vähemmän, kuin mitä EVL sallii. Kertynyttä poistoeroa voidaan purkaa tuloksen muuttamiseksi, mutta poistoero ei saa kuitenkaan koskaan olla negatiivinen taseessa. Osakeyhtiö voi tietyin ehdoin käyttää vapaaehtoisia varauksia tuloksensa hallitsemiseen. Vapaaehtoisia varauksia ovat jälleenhankintavaraus, hinnanlaskuvaraus ja takuuvaraus. (Koivumäki & Lindfors 2011,74-77.)

Pakollisia varauksia ovat sellaiset menot, joista ei odoteta enää syntyvän tuottoa ja se on syntynyt jo päättyvällä tai aikaisemmalla tilikaudella. Mikäli erän tarkkaa summaa eikä toteutumisajankohtaa tiedetä, se merkitään pakolliseksi varaukseksi. Mikäli toteutumisajankohta sekä summa tiedetään, se merkitään siirtovelkoihin. Pakollisia varauksia ovat muun muassa eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. Verovaraukset eivät ole normaaleja verovelkoja, vaan esimerkiksi verotarkastuksesta johtuva riidanalainen jälkivero. (Salmi 2012, 79-80.)

Yrityksen vieras pääoma on jaoteltava lyhyt- ja pitkäaikaisiin, samoin perustein kuin yrityksen saamiset. Nämä ryhmät jaotellaan edelleen pääoma-, joukkovelkakirja- ja vaihtovelkakirjalainoihin. Näiden lisäksi vieraaseen pääomaan tulee merkitä lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, saadut ennakot, ostovelat, rahoitusvekselit, velat saman konsernin yrityksille, velat omistusyhteisy yrityksille, muut velat ja siirtovelat. (Koivumäki & Lindfors 2011, 79.)

Pääomalainalla tarkoitetaan osakeyhtiölain 2006 12 luvun mukaisia lainoja. Joukkovelkakirjalainat ovat jälkimarkkinakelpoisia velkakirjoja. Vaihtovelkakirja kohdassa esitetään yhtiön velkoja, joita voidaan osittain tai kokonaan vaihtaa osakeyhtiön osakkeisiin. (Ihantola ym. 2008, 183.)

Rahoituslaitoslainat ovat muun muassa pankkilainat ja factoring luotto. Pankkilainojen seuraavan vuoden lyhennyseriä vastaava summa siirretään pitkäaikaisista rahoituslaitoslainoista lyhytaikaisiin rahoituslaitoslainoihin. Saadut ennakot kohtaa merkitään yrityksen etukäteen saamat maksut vaihto-omaisuudesta, sekä myytyjen palvelujen seuraavan tilikauden osuus. Ostoveloissa ilmoitetaan yrityksen omaisuuden hankintaan ja palvelujen käyttämisestä saadut laskut. (Koivumäki & Lindfors 2011, 80-81.)

Yrityksen tulee esittää taseessaan velat saman konsernin yrityksille ja omistusyhteisyri-tyksille. Kohdassa muut velat esitetään sellaiset erät, joille ei ole omaa erilliserää tase-kaavassa. Muihin velkoihin kuuluvat muun muassa palkkojen ennakonpidätykset, sosi-aaliturvamaksuihin liittyvät erät, vahvistetut maksamattomat tuloverot sekä arvolisäve-rovelka. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 99-101.)

Siirtovelat toimivat kuten siirtosaamiset. Ne ovat tälle tilikaudelle kuuluvaa menoa, jota ei ole vielä maksettu. Lisäksi suoritukset jotka saadaan ennakkoon, voidaan sijoittaa siirtovelkoihin. (Lindfors 2008, 59.) Esimerkiksi joulukuussa maksettu vuokra joka kat-taa aikavälin joului-tammikuu, synnyttää tuloennakkoa ja kirjataan siirtovelkoihin.

3.3 Liitetiedot

Kirjanpitolain (1997) 3:2§ mukaisesti tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellista asemasta. Täy-dentääkseen tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman tietoja tulee yrityksen laatia liitetietoja oikean ja riittävän taloudellisen tilanteen kuvaamiseksi (Salmi 2012, 84). Kirjanpitoasetus (1997) 2:2§ säädetään liitetietojen esittämisestä ja kirjanpitoasetus 1997 2:3-10§ esittää jaottelun liitetiedoista.

Kirjanpitoasetus (1997) 2:3§ käsittelee tuloslaskelmaa koskevia liitetietoja. Näissä liite-tiedoissa on esitettävä liikevaihdon jakautuminen toimialoittain ja maantieteellisesti, satunnaiset tuotot ja kulut, selvitys suunnitelman mukaisista poistoista, selvitys pakolli-sista varauksista ja niiden muutoksista, yhteismäärät tuotoista jotka on saatu tuottoina muiden yritysten osuuksista, sekä selkeämmän esitystavan takia yhdistettyjen erien erit-tely (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 191-192).

Taseen vastaavia koskevista liitetiedoista säädetään kirjanpitoasetuksessa (1997) 2:4§. Liitetiedoista tulee selvittää poistamatta olevista aktivoituista kehitysmenoista, perusteltu selvitys, jos kehitysmenojen tai liikearvon poistoaika ylittää viisi vuotta (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 200). Lisäksi liitetiedoista tulee ilmetä kuluksi kirjaamattomat menot ja pääomanalennukset lainojen liikkeelle laskemisesta, arvonkorotusten periaatteet ja niiden arvonmääritysmenetelmät, pysyvien vastaavien koneiden ja kaluston hankintamenon vielä poistamaton osa. Liitetietoihin tulee myös sisällyttää selvitys tilikauden hyödykkeen hankintamenoon aktivoitujen korkomenojen määrä ja tiedot poistamattomista aktivoituista korkomenoista, tase-eräkohtainen tieto vaihto-omaisuuden samanlaajisten tavaroiden jälleenhankintahinnasta ja aktivoitujen hankintamenon erosta, mikäli se on olennainen. Myös muihin kuin vaihto-omaisuuteen kuuluvien arvopaperien jälleenhankintahinnan ja aktivoitujen hankintamenojen erotuksesta tulee esittää liitetieto, jos se on olennainen. Liitetiedoista tulee myös selvittää siirtosaamisiin kuuluvat merkittävät erät sekä erittely yhdistellyistä eristä. (Lindfors 2008, 97.)

Kirjanpitoasetus (1997) 2:5§ kohdassa säädetään kirjanpitovelvollisen taseen vastattavien liitetietojen laadinnasta. Liitetiedoissa tulee esittää erittely oman pääoman muutoksista, omien osakkeiden hankintamenon vähennys ja oikaisu oman pääoman eristä, erittely pitkäaikaisesta vieraaseen pääomaan kuuluvista veloista jotka erääntyvät yli viiden vuoden kuluttua. Lisäksi tulee esittää erittely liikkeelle lasketuista joukkovelkakirjoista, siirtovelkoihin kuuluvista merkittävistä eristä, erittely yhdistellyistä eristä sekä erittely olennaisista pakollisista varauksista. (Lindfors 2008, 98.)

Tuloverojen, vakuuksien ja vastuusitoumuksien liitetiedoista säädetään kirjanpitoasetuksessa (1997) 2:6-7§. Tuloveroja koskevista liitetiedoista tulisi ilmetä laskennalliset verovelat ja -saamiset mikäli ne ovat oleellisia, tieto satunnaisista eristä johtuvista tuloveroista ja selostus arvonkorotusten mahdollisista vaikutuksista tuloverotukseen (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 231). Vakuuksien osalta tulee esittää velat, joita varten on pantattu, kiinnitetty tai muutoin annettu vakuudeksi omaisuutta. Mikäli tämä summa esitetään yhtenäisenä, se tulee eritellä liitetiedoissa, kuten myös muut vakuudet. Lisäksi kirjanpitovelvollisen muut antamat vakuudet sekä konsernin muille yhtiöille ja ulkopuolisille tulee esittää lajeittain eriteltyinä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 235.)

Kirjanpitoasetuksessa (1997) 2:7 a§ säädetään tilintarkastajien palkkioita koskevista liitetiedoista. Liitetiedoista tulee ilmetä tilintarkastuksen palkkiot toimeksianto ryhmit-

täin: tilintarkastus, tilintarkastuslain (2007) 1:1:2§ mukainen toiminto, veroneuvonta ja muu palvelu (Kirjanpitoasetus 1997). Lisäksi kirjanpitoasetuksen (2007) 2:7 b§ mukaisesti kirjanpitovelvollisen tulee esittää liitetiedot lähipiiriliiketoimista. Liitetiedoista tulee ilmetä kuvaus liiketoiminnasta, liiketoiminnan arvo, lähipiirisuhteen luonne ja muut oleelliset tiedot (Leppiniemi & Leppiniemi 2009,250).

Liitetietoihin tulee myös sisällyttää henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevia tietoja kirjanpitoasetus (1997) 2:8§ mukaisesti. Henkilöstön osalta tulee esittää henkilöstön keskimääräinen lukumäärä ryhmittäin eriteltynä, sekä palkat, palkkiot, eläkekulut ja henkilösivukulut eriteltynä, jollei niitä ole eritelty tuloslaskelmassa. Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot, rahalainat ja niiden ehdot, vakuussitoumukset ja eläkesitoumukset tulee myös esittää toimitielinkohtaisesti. (Lindfors 2008, 99.)

Kirjanpitoasetuksen (1997) 2:9§ mukaisesti yrityksen tulee esittää liitetiedot sen omistuksista muissa yrityksissä. Mikäli kirjanpitovelvollisella on 20 % tai suurempi omistusoikeus yrityksestä, sen tulee ilmoittaa liitetiedoissa yrityksen nimi, kotipaikka, omistusosuus ja viimeksi laaditun tilinpäätöksen omapääoma ja tilikauden tulos. Nämä tiedot tulee myös esittää yhtiöistä, joissa kirjanpitovelvollisella on rajoittamaton vastuu. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 259.) Kirjanpitovelvollisen tulee myös esittää liitetiedot koskien yhteyttä konserniin. Liitetiedoista tulee ilmetä konsernin emoyhtiön nimi ja kotipaikka, joka laatii suurimman ja pienimmin konsernintilinpäätöksen, mihin kirjanpitovelvollinen kuuluu. (Kirjanpitoasetus 1997 2:10§.)

Kirjanpitoasetuksen (1997) 2:11§ mukaisesti yksityiset elinkeinoharjoittajat ja eräät muut kirjanpitovelvolliset voivat laatia lyhennetyt liitetiedot. Näissä liitetiedoissa tulee esittää vain yrityksen antamat vakuudet, vakuussitoumukset sekä ulkomaanrahan muuttamiskurssia koskevat liitetiedot. Kuitenkin kirjanpitovelvollisen tulee antaa riittävä ja oikea kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että yritys voi joutua esittämään kirjanpitoasetus (1997) 2:11§ ulkopuolisia liitetietoja, mikäli niillä on vaikutusta oikean ja riittävän kuvan antamiseen. (Leppiniemi & Walden 2010, 130.)

3.4 Rahoituslaskelma ja toimintakertomus

Rahoituslaskelma kuvastaa, mistä yrityksen rahavirrat syntyvät ja miten yritys käyttää rahansa. Koska tuloslaskelma ja tase laaditaan suoriteperusteisesti, rahavirtojen liikkeitä ei saada selville näistä tilinpäätöksen osista. Rahoituslaskelmassa tulee ilmetä liiketoiminnan rahavirrat, investointien rahavirrat ja rahoituksen rahavirrat. (Tölli 2006, 165.)

Julkisten osakeyhtiöiden tulee aina laatia rahoituslaskelma osaksi tilinpäätöstä. Osakeyhtiöiden ja osuuskuntien tulee myös laatia rahoituslaskelma, mikäli niitä ei ole määriteltä pieneksi kirjanpitovelvolliseksi. (Ihantola ym. 2008, 195.)

Toimintakertomus on osa tilinpäätöstä. Se täydentää muiden tilinpäätösasiakirjojen informaatiota oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Toimintakertomuksessa tulee esittää tietoa olennaisista tapahtumista, joilla on vaikutusta yhtiön tuloksen muodostumiseen nykyisellä tai tulevilla tilikausilla. Olennaisia tapahtumia voivat olla esimerkiksi laajentuminen uudella markkina-alueella, alalla tapahtunut uusi innovaatio ja merkittävä onnettomuus. Toimintakertomuksessa tulee myös arvioida yrityksen kehitystä ja selventää tutkimus- ja kehitystoimintaa. (Tölli 2006, 167-168.)

Kirjanpitolain perusteella pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse laatia toimintakertomusta. Kuitenkin osakeyhtiölain (2006) 8:5§ mukaisesti osakeyhtiön tulee laatia toimintakertomus. Pieni kirjanpitovelvollinen voi kuitenkin halutessaan ilmoittaa osakeyhtiölain vaatimat tiedot tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Salmi 2012, 88.)

4 ALAN KÄYTÄNTÖJÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutustua paitsi lainsäädännön puitteisiin, myös alan käytäntöihin käytetyn tavaran arvostamisesta kirjanpitoa varten. Käytännön tapojen selville saamiseksi kerättiin aineisto. Aineisto hankittiin käytetyn tavaran arvostamiseen kirjanpidossa liittyviltä tahoilta: alalla toimivat yrittäjät, kirjanpitäjät ja tilintarkastajat.

Aineiston kerääminen toteutettiin henkilökohtaisten teemahaastattelujen kautta. Teemahaastattelu valittiin, koska haastatteluista haluttiin syvempää tietoa, kuin mitä tiukasti strukturoitu lomake olisi voinut antaa. Kuitenkin haastattelutilanteissa haluttiin pitää jonkinlainen kehys, haastattelujen rajallisen ajan seurauksena. Koska haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, haastattelijan rooli oli tärkeä. Samanlaisen haastattelu tilanteenvarmistamiseksi, opinnäytetyölaatija suoritti kaikki haastattelut.

Teemahaastattelujen tueksi laadittiin kysymyslomake, jota käytettiin haastattelujen runkona. Kysymysten oli tarkoitus pitää haastattelu teemojen sisällä, kuitenkin antaen tarpeeksi väljyyttä syvällisemmän tiedon saamiseksi. Kysymyslomake muotoiltiin erilaiseksi jokaiselle haastatteluryhmälle, ottaen huomioon heidän erilaiset roolinsa varaston arvostuksessa tilinpäätöstä varten.

Aineiston keruuseen valittiin laadullinen menetelmä määrällisen menetelmän sijaan. Tähän vaikutti työn keskeinen tarkoitus, joka oli antaa toimeksiantajalle toimintaehdotus varaston arvostamista varten. Toimintaehdotuksen laatimiseksi oli tärkeämpää ymmärtää miksi alalla toimitaan tietyllä tavalla varaston arvostamiseksi, sen sijaan että saataisiin koko toimialaa kuvaava aineisto.

Haastattelujen tulosten analysoimiseksi vastaukset jaettiin haastatteluryhmäkohtaisesti luokkiin. Jokaisesta ryhmästä etsittiin yleisimmin esiintynyt keino tai neuvo varaston arvostamiseksi. Keinon löytämisen lisäksi haastattelujen pohjalta etsittiin syitä kyseisen menetelmän valintaan.

4.1 Käytetyn tavaran kauppiat

Käytännön toimintojen selvittämiseksi opinnäytetyötä varten haastateltiin käytetyn tavaran kauppaa harjoittavia yrittäjiä. Työn aihealueen mukaisesti haastattelut kohdistetaan käytettyä pientavaraa myyviin yrityksiin. Käytettyjen autojen kauppiat rajattiin haastattelujen ulkopuolelle, sillä autot ovat suuria tuotteita ja ne erotellaan laskuissa erillisiksi tuotteiksi.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin kuutta käytetyn tavaran kauppiasta Pirkanmaan alueella. Haastateltavia yrityksiä oli muun muassa Pirkanmaalla toimivia antikvariaatteja sekä antiikkikauppiaita.

Haastatelluista yrittäjistä vain yksi ei käsitellyt ostettuja eriä kokonaisuutena ostolaskuissa. Kyseinen yrittäjä eritteli kaikki ostamansa tuotteet ostolaskuihin. Ostoterät olivat kuitenkin kyseisellä yrittäjällä huomattavasti pienempiä, kuin muilla haastatteluihin osallistuneilla yrittäjillä. Pääsyyksi erien käsittelyyn kokonaisuutena mainittiin hankaluus arvioida, mitkä tuotteet erästä soveltuvat myyntiin. Kuolinpesiä ostaessa on hankala arvioida nopeasti, mitkä tuotteet ovat jälleenmyyntikelpoisia. Koko erän tarkastaminen ja erottelu ostolaskua varten on aikaa vievä prosessi, johon osto tilanteissa ei ole aikaa.

Varaston arvon määrittämiseksi yleisimmäksi menetelmäksi osoittautui myyntihinnan perusteella arvostaminen. Puolet haastatelluista yrittäjistä arvioi tuotteiden varastoarvon myyntihinnan perusteella. Yksi yrittäjä järjestelmällisesti poisti kaikkien tuotteiden myyntihinnasta tietyn prosentin tuotteen varastoarvon määrittämiseksi. Kaksi muuta yrittäjää arvioi tuotteiden varastoarvon suhteuttaen sen tuotteiden myyntihintaan. Arvioituun arvoon vaikutti tuotteen myyntihinnan lisäksi tuotteen kunto sekä varastossa oloaika.

Kaksi yrittäjää muodosti varaston arvon arvioiden laajempia kokonaisuuksia. Yksi yrittäjä arvioi varastonsa tuoteryhmittäin muodostaen näin eriä, jotka yhteen laskettuna muodostivat yrityksen varaston. Toinen yrittäjä taas arvioi varastossa olevien tuotteiden määrän, sekä keskimääräisen ostohinnan. Kertomalla nämä keskenään yrittäjä muodosti yrityksen varaston arvon. Kyseisen yrittäjän tuotevalikoima oli keskenään hyvin samankaltaista ja tuotteiden välisissä ostohinnoissa todennäköisesti ei ole suuria eroja.

Viimeinen haastatelluista yrittäjästä erotteli tuotteensa jo ostolaskuvaiheessa ja muodosti varaston arvon perustuen näihin ostolaskuihin.

Haastattelujen perusteella näyttää siltä, että käytettyjen tavaroiden arvostamisessa kirjanpitoa varten ei ole alalla esiintyvää järjestelmällistä tapaa. Syynä tähän on todennäköisesti uniikkien tuotteiden lukumäärä. Ongelmaksi muodostuvat erityisesti suuret erät, joita ei kauppatilanteessa eritellä. Kun tuotteiden varastoarvo jälkikäteen määritetään, pohjautuu tuotteiden arvo pääasiassa yrittäjän asiantuntevaan arvioon.

4.2 Kirjanpitäjät

Kirjanpitäjien tehtävä on hoitaa yrityksen juoksevan kirjanpidon lisäksi yrityksen tilinpäätökset. Tilinpäätöksen vaihto-omaisuus erää varten yrityksen tulee tehdä inventaario varastossa olevista tuotteista.

Opinnäytetyön haastattelujen tavoitteena oli saada käsitys, millaisia suosituksia kirjanpitäjät antavat käytetyn tavaran varastoarvon laskemiseksi. Lisäksi haastatelluista oli tarkoitus saada selville, onko kirjanpitäjillä ohjeita laajojen tuote-erien ostamiseen liittyvien tositteiden laadinnassa.

Haastatteluja toteutettiin kaiken kaikkiaan kaksi kappaletta. Kyseiset kirjanpitotoimistot ovat Pirkanmaalla sijaitsevia yrityksiä. Molemmilla yrityksillä on asiakkaana yrityksiä, jotka harjoittavat käytettyjen tavaran kauppaa ja täten kirjanpitäjillä on kokemusta käytetyn tavaran kauppaan liittyvistä kirjanpidollisista ongelmista.

Toinen haastatelluista kirjanpitäjistä ei ole antanut erityisiä ohjeita asiakkailleen käytetyn tavaran varastokirjanpidon järjestämiseksi. Hänen mielestään alan yrittäjät tietävät kyseisiin tuotteisiin liittyvät erikoispiirteet hyvin. Tästä johtuen yrittäjät ovat itse huolehtineet varastokirjanpidosta ja menetelmien järjestämisestä itse. Kiistatapauksissa tuotteen oikean arvon määrittämiseksi hän suositteli käytettäväksi ulkopuolista asiantuntijaa.

Toinen kirjanpitäjä oli antanut selkeitä ohjeita erien arvostamiseksi kirjanpitoa varten. Mikäli käytetyt tuotteet ostettiin suurissa erissä, jotka käsitellään laskussa kokonaisu-

tena, tulee heti kaupan tapahduttua laatia ylimääräinen tosite. Tässä tositteessa yrittäjä jakaa ostosumman oman arvionsa perusteella erässä olleiden tuotteiden kesken.

Kirjanpitäjä ehdotti, että merkittävä osa ostohinnasta kohdistuu niille muutamalle tuotteelle, joista yrittäjä oli kiinnostunut erää ostaessa. Jäljelle jäävä osuus jaetaan muille loppuille tuotteille yrittäjän arvion perusteella. Tositteeseen kirjattuja ostohintoja käytetään yrityksen tilinpäätöstä laadittaessa varaston arvostamiseksi, pitäen mielessä alimman arvon periaatteen. Tavarain arvojen jaottelussa kirjanpitäjä huomautti luottavansa yrittäjien ammattitaitoon ja rehellisyyteen. Kirjanpitäjä huomautti, että tavarain arvojen väärin jakamisella on pääasiassa vaikutusta yrittäjään itseensä. Tämä johtuu yrityksen liian korkeaksi arvostetusta varastosta, joka antaa kuvan että yrityksellä on todellisuutta enemmän varallisuutta varastossa.

4.3 Tilintarkastajat

Tilintarkastajien tehtävä on tarkastaa yrityksen tilinpäätös ja ottaa kantaa antaako tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta tilasta. Pienillä käytettyä tavaraa myyvillä yrityksillä vaihto-omaisuus on tärkeä osa tasetta. Vaihto-omaisuuden oikea arvostaminen on siis tärkeää oikean taloudellisen kuvan saamiseksi näissä yrityksissä. Tilintarkastajille tehtyjen haastattelujen tarkoituksena oli saada selville, millaisia keinoja he ovat havainneet varaston arvostamisessa ja mihin asioihin he erityisesti kiinnittävät huomiota varaston arvoa arvioidessa.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin yhtä tilintarkastajaa. Kyseisellä tilintarkastajalla on kokemusta käytettyä tavaraa myyvien yhtiöiden tilintarkastamisesta, sekä kirjanpitämisestä kyseisissä yhtiöissä.

Haastateltu tilintarkastaja piti erityisen tärkeänä seurata tuotteen myyntihintaan. Tilintarkastus hetkellä hän halusi nähdä tuotteiden alkuperäisen ostohinnan, tilinpäätöshetken myyntihinnan ja tilintarkastus hetkisen myyntihinnan. Näitä kolmea hintaa vertailaan ja valitaan oikea hinta alimman arvon periaatetta noudattaen. Tätä ratkaisua hän perusteli sillä, että tuotteiden ostohinta on hyvin vaikea määrittää ja näitä kolmea hintaa vertailen, saadaan oikeaa ostohintaa parhaiten vastaava hinta tilinpäätöksen.

4.4 Yhteenveto ja päätelmät

Haastattelujen perusteella alalla ei näyttäisi olevan yhtenäiseksi muodostunutta tapaa arvostaa käytettyjä tavaraeriä kirjanpitoa varten. Alan yrittäjät soveltavat itselleen parhaiten sopivaa käytäntöä varaston arvon määrittämiseksi. Näistä yleisimmäksi näyttäisi muodostuneen erinäiset myyntihintaan suhteuttavat arviot tuotteiden ostohinnasta. Kirjanpitäjät ja tilintarkastajat toimenkuvansa seurauksena haluavat tarkempia ja järjestelmällisempiä tietoja tuotteiden varastoarvosta.

Ryhmien välillä on siis selviä eroja varaston arvostamisen osalta. Yrittäjien pääasiallisesti tavoitteeksi varaston arvostamisen osalta näyttäisi nousseen halu tuottaa kirjanpitolain varaston arvo tehokkaasti kohtuullisella tarkkuudella. Tilintarkastajat ja kirjanpitäjät taas haluavat tiedon mahdollisimman tarkasti oman työnsä seurauksena.

Yrittäjien halukkuus tuottaa tietoa mahdollisimman tehokkaasti johtuu todennäköisesti heidän roolistaan yrittäjinä. Haastatelluista käytetyntavaran kauppiasta kaikki olivat yksityisyrittäjiä ja työskentelivät yksin. Tällaisten yritysten pyörittämisessä on paljon erilaisia tehtäviä ja yrittäjä ei voi keskittyä vain tuijottamaan varaston arvoa. On myös hyvä muistaa, että koska nämä yritykset ovat pääsääntöisesti yhden henkilön yrityksiä, tuotteiden väärin arvostaminen haittaa pääasiassa yrittäjää, jolla on väärä kuva yrityksessä olevista varoista. Nämä seikat huomioiden onkin hyvä tarkastella milloin on saavutettu kirjanpitolain (1997) mukainen oikea ja riittävä kuva varaston arvosta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMINTAEHDOTUS

Suomen kirjanpitolaki ei anna selkeitä ohjeita suurien käytettyjen tavaraerien arvostamiseksi. Kirjanpitolakiin perustuen yrityksen tulee kuitenkin laatia kirjanpitoa ja tilinpäätöksensä siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta tilanteesta. Kuitenkaan laista ja verottajan ohjeistuksesta ei löydy tarkempia ohjeita käytettyjen erien arvostamiseksi kirjanpitoa varten tapauksissa, joissa yksittäistä tuotetta ei voida eritellä laskusta.

Haastattelujen perusteella näyttäisi siltä, että alalla ei ole muodostunut yhtä vakiintunutta tapaa arvostaa käytettyjä eriä. Jokainen yritys toimii, kuten on itse omassa toiminnassaan parhaaksi havainnut. Kirjanpitäjillä ei myöskään näytä olevan yhtenäistä linjaa miten varastokirjanpito tulisi järjestää.

Kameratorin nykyinen varaston arvostusmenetelmä näyttäisi olevan muutamilla muillakin yrittäjillä käytössä. Koska verottaja ja kirjanpitäjät eivät ole asiaan puuttuneet, näyttäisi että kyseinen menetelmä on hyväksytty. Kuitenkin olisi suositeltavaa, että Kameratori hankkisi toisen asiantuntijan arvion poistoprosenttia varten. Ongelma tapauksissa verottaja käyttää ulkopuolista asiantuntijaa tuotteiden oikean arvon määrittämiseksi. Mikäli Kameratori määrittää omat poistoprosenttinsa oman asiantuntemuksensa lisäksi ulkopuolisen asiantuntijan arvion avulla, auttaa se muodostamaan oikeaa ja riittävää kuvaa yrityksen taseesta.

Poistoprosentti menettelyllä tässä opinnäytetyössä viitataan aikaisemmin esitettyyn Kameratorin tapaan arvostaa varastossa olevia tuotteitaan. Menettelyssä tuotteiden myyntihinnasta poistetaan tietty prosenttiosuus ja jäljelle jäävä osuus muodostaa tuotteen varastoarvon. Asiantuntijan rooli tässä tilanteessa on vahvistaa kyseisen prosentin soveltuvuutta arvon määrittämiseen. Mikäli ulkopuolisen asiantuntijan arvio tuotteen ostohinnasta on lähes sama, kuin mitä Kameratori saa omalla poistoprosentti menettelyllään, voidaan olettaa että poistettava prosenttiosuus on tarkka ja sitä voidaan soveltaa laajemminkin saman tuoteryhmän sisällä.

Poistoprosenttiin perustuva menetelmä auttaa Kameratoria myös sen marginaaliveromenettelyssä. Koska yritys poistaa tuotteista tietyn prosentin ostohinnan määrittämiseksi-

si, sen on helppo erottaa yksittäisiä tuotteita marginaaliveromenettelystä. Tämä auttaa Kameratoria, sillä tällä menetelmällä se voi helposti poistaa EU:n ulkopuolelle tapahtuvat myyntinsä marginaaliveromenettelystä. Lisäksi menetelmä mahdollistaa tehokkaan varastoinventaarion laskemisen yrityksen verkkokaupan kautta.

Yritys voisi myös soveltaa kirjanpitäjän ohjeiden mukaista tapaa ja jakaa ostosumma itsenäisesti erän tuotteille jälkikäteen. Kuitenkin tätä menetelmää harkitessa on hyvä pitää mielessä kirjanpidon yleiset periaatteet ja näistä erityisesti taloudellisuuden periaate. Erän kaikkien tuotteiden läpikäyminen kirjanpidon tositetta varten on aikaa vievä prosessi, joka vie pienen yrityksen jo ennestään rajallisia resursseja. Käyttämällä nykyistä menetelmäänsä, yritys pystyy tuottamaan tehokkaasti tietoa varaston arvosta. Lisäksi vahvistamalla poistoprosentin asiantuntijan avustuksella, taseen tietoja voidaan pitää oikeina ja riittävinä.

Koska tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli antaa toimintaehdotus Kameratori Oy:lle, siihen kerätty alaa kuvaava aineisto oli suppea. Aineiston keskeinen tarkoitus oli hakea ratkaisu opinnäytetyön ongelmaan, eikä antaa yleistä kuvaa alasta. Aihepiiriin liittyen alan käytäntöjä voisi tutkia laajemmin määrällisen tutkimuksen avulla. Tämän jatkotutkimuksen tiedoilla voitaisiin muodostaa alalla hallitsevista menetelmistä kattavampi kuva. Näitä tietoja voitaisiin esittää joillekin viranomaiselle, kuten Kirjanpitolautakunnalle, jolta voitaisiin pyytää lausunto käytettyjen tavaroiden varastokirjanpidosta laajemmassa mittakaavassa. Tätä lausuntoa voitaisiin käyttää laajamittaisesti koko alalla.

LÄHTEET

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501

Ihantola, E. & Leppänen, P. & Kuhanen, H. & Sivonen, I. 2008 Yrityksen kirjanpito perusteet ja sovellusharjoitukset. Helsinki Gaudeamus.

Kameratori Oy, 2013, Luettu 15.4.2013 www.Kameratori.fi

Kirjanpidon ABC eli mitä jokaisen pitäisi tietää kirjanpidosta. Taloushallintoliitto ry. Marraskuu 2011 Luettu 13.5.2013 www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Koivumäki, J. & Lindfors, H. 2011 Tilinpäätöksestä veroilmoitukseen. Helsingin Kamari Oy.

Käytettyjen tavaroiden sekä taide-, keräily- ja antiikkiesineiden marginaaliverotusmenettely. 1.4.2010. Luettu 8.5.2013 http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Menettely_ilmoittaminen_maksaminen_ja_palautukset/Kaytettyjen_tavaroiden_seka_taide_kerail%2814300%29

Lindfors, H. 2008 Kirjanpito käytännönläheisesti. Helsingin Kamari Oy.

Lehmus, J. Hallinto- ja markkinointivastaava Kameratori Oy 2013. 8.4.2013 Haastattelija Helminen, A. Tampere.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi R. 2009 Hyvä tilinpäätöskäytäntö. WSOY pro Oy.

Leppiniemi, J. & Walden, R. 2010 Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. WSOY pro Oy.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Salmi, I. 2012 Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki Edita.

Tilinpäätös 2012. Kameratori oy. Luettu 23.5.2013

Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459

Tomperi, S. 2009 Kehittyvä kirjanpito. Helsinki Edita

Tomperi, S. 2010 Käytännön kirjanpito. Helsinki Edita

Tölli, J. 2006 Voitto Kirjanpidon perusteet. Keuruu: Otava Kirjapaino Oy

LIITTEET

Liite 1. Laskutusvaatimukset

Arvolisäverolaki 1993/1501 laskussa tulee olla seuraavat tiedot:

- Laskun antamispäivä
- Juokseva tunniste, millä lasku yksilöidään
- Arvonlisäverotunniste, sekä myyjän että ostajan osalta
- Myyjän ja ostajan nimi ja osoite
- Myydyt tavarat, yksilöitynä ja määrä ilmoitettu
- Tavaroiden osalta toimituspäivä tai palveluille suorituspäivä
- Veron peruste tuotekohtaisesti, verokanta ja suoritettava vero euroissa
- Merkinnät yhteisö tai ulkomaankaupasta
- Viittaus aikaisempaa laskuun, jos kyseinen lasku on muutos tähän

Mikäli tavaraa tai palvelua myydään pienessä erässä tai myydään yksityishenkilöille, voidaan soveltaa arvolisäverolaki 1993/1501 209 c§ mukaisia vaatimuksia:

- Laskun antamispäivämäärä
- Myyjän nimi ja arvolisävero tunniste
- Myydyt tuotteet yksilöitynä
- Suoritettava vero tai veronperuste verokannoittain

Liite 2. Kululajikohtainen tuloslaskelma

Esimerkki kululajikohtaisen tuloslaskelman esittämisestä

	20xx	20xx
Liikevaihto	-	-
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-
Materiaalit ja palvelut	-	-
- Aineet tarvikkeet ja tavarat	-	-
- Ostot tilikauden aikana	-	-
- Varastojen muutos	-	-
- Ulkopuoliset palvelut	-	-
Henkilöstökulut	-	-
- Palkat ja palkkiot	-	-
- Henkilöstösivukulut	-	-
- Eläkekulut	-	-
- Muut henkilöstösivukulut	-	-
Poistot ja arvonalentumiset	-	-
- Suunnitelman mukaiset poistot	-	-
- Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	-	-
- Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	-	-
Liiketoiminnan muut kulut	-	-
Liikevoitto (tappio)	-	-
Rahoitustuotot ja -kulut	-	-
- Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä	-	-
- Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä	-	-
- Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	-	-
- Muut korko- ja rahoitustuotot	-	-
- Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-	-
- Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista	-	-
- Korkokulut ja muut rahoituskulut	-	-
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	-	-
Satunnaiset erät	-	-
- Satunnaiset tuotot	-	-
- Satunnaiset kulut	-	-
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-	-
Tilinpäätössiirrot	-	-
- Poistoeron muutos	-	-
- Vapaaehtoisten varausten muutos	-	-
Tuloverot	-	-
Muut välittömät verot	-	-
Tilikauden voitto (tappio)	-	-

Liite 3. Esimerkki taseen esittämisestä

1 (2)

Esimerkki taseen esittämisestä

Vastaavaa	20xx	20xx
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	-	-
Aineettomat oikeudet	-	-
Liikearvo	-	-
Muut pitkävaikutteiset menot	-	-
Ennakkomaksut	-	-
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	-	-
Rakennukset ja rakennelmat	-	-
Koneet ja kalusto	-	-
Muut aineelliset hyödykkeet	-	-
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	-	-
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	-	-
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	-	-
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä	-	-
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	-	-
Muut osakkeet ja osuudet	-	-
Muut saamiset	-	-
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	-	-
Keskeneräiset tuotteet	-	-
Valmiit tuotteet/tavarat	-	-
Muu vaihto-omaisuus	-	-
Ennakkomaksut	-	-
Saamiset		
Myyntisaamiset	-	-
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	-	-
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	-	-
Laina saamiset	-	-
Muut saamiset	-	-
Maksamattomat osakkeet/osuudet	-	-
Siirtosaamiset	-	-
Rahoitusarvopaperit		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	-	-
muut osakkeet ja osuudet	-	-
Muut arvopaperit	-	-
Rahat ja pankki saamiset	-	-
Vastaavaa yhteensä	-	-

2 (2)

Vastattavaa**Oma pääoma**

Osake-, osuus- tai muu vastaava pää- oma	-	-
Ylikurssirahasto	-	-
Arvonkorotusrahasto	-	-
Käyvän arvon rahasto	-	-
Muut rahastot	-	-
Vararahasto	-	-
Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot	-	-
Muut rahastot	-	-
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	-	-
Tilikauden voitto (tappio)	-	-

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero	-	-
Vapaaehtoiset varaukset	-	-

Pakolliset varaukset

Eläkevaraukset	-	-
Verovaraukset	-	-
Muut pakolliset varaukset	-	-

Vieras pääoma

Joukkovelkakirjalainat	-	-
Vaihtovelkakirjalainat	-	-
Lainat rahoituslaitoksilta	-	-
Eläkelainat	-	-
Saadut ennakot	-	-
Ostovelat	-	-
Rahoitusvekselit	-	-
Velat saman konsernin yrityksille	-	-
Velat omistusyhteisyriyksille	-	-
Muut velat	-	-
Siirtovelat	-	-
Vastattavaa yhteensä	-	-